

**Εθνογραφία και Λαογραφία,
Αποικιοκρατία και Σπουδές Περιοχής**
Χειμερινό εξάμηνο 2025-26

**Η εθνογραφική μελέτη
του ελλαδικού χώρου:
Κριτική αυτογνωσία της ελληνικής κοινωνίας
και αναστοχαστική ανθρωπολογία**

Ιωάννης Μάνος

Η μελέτη των 'μεσογειακών' κοινωνιών και της ΝΑ Ευρώπης

- Μελέτη γεωγραφικών περιοχών μέσα από ερμηνευτικά σχήματα που λειτουργούν ως το μέσο για την κατανόηση των κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων
- Πρόσληψή τους ως μορφή ετερότητας από τις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες - Μικρές κοινότητες, στόχος η ολιστική προσέγγιση
- Έμφαση στην πολιτισμική ομοιογένεια, στατικότητα του πολιτισμού, απλή κοινωνική οργάνωση που καθορίζει τη ζωή των ανθρώπων

Η μελέτη των 'μεσογειακών' κοινωνιών και της ΝΑ Ευρώπης

- Διχοτομικά ερμηνευτικά σχήματα: τιμή-ντροπή, έξω-μέσα, δημόσιο-ιδιωτικό, μιαρό-καθαρό, θεϊκό-δαιμονικό, φύση-πολιτισμός
- Θεωρήθηκαν αντιπροσωπευτικά δείγματα ευρύτερων συνόλων όπως η «ελληνική κοινωνία» ή ο «ελληνικός πολιτισμός»

Εθνογραφική έρευνα στην Ελλάδα κατά τις δεκαετίες 1970-1980

- Τα εθνογραφικά δεδομένα προσεγγίζονται μέσα στα συμφραζόμενά τους
- Η ανθρωπολογία στρέφεται προς τις σύνθετες κοινωνίες ένα μοντέλο που αντικαθιστά αυτό των απλών κοινωνιών
- Αναζητείται η πολιτισμική ετερότητα και στο εσωτερικό των διαφόρων κοινωνιών - Η ελληνική κοινωνία αντιμετωπίζεται ως τέτοια

Εθνογραφική έρευνα στην Ελλάδα κατά τις δεκαετίες 1970-1980

- Η ‘ανακάλυψη’ της συνθετότητας της ελληνικής κοινωνίας
- Οι τοπικού χαρακτήρα μελέτες δεν μπορούν να οδηγήσουν σε γενικεύσεις για τις κοινωνικές σχέσεις και τον πολιτισμό στην Ελλάδα λόγω της ποικιλομορφίας που οι κοινωνικές μορφές και αξίες παρουσιάζουν στην ιστορικής τους διάσταση.

Εθνογραφική έρευνα στην Ελλάδα κατά τις δεκαετίες 1970-1980

- Κοινωνικές μορφές όπως η οικογένεια, η συγγένεια η προϊκα οι υπερφυσικές οντότητες που μέχρι τώρα προσεγγίζονταν συγχρονικά, γίνονται κατανοητές ως αποτελέσματα ιστορικών μετασχηματισμών
- Αναγνωρίζεται η πολλαπλότητα και η ανομοιογένεια των κοινωνικών χώρων που λειτουργούν ως πλαίσια για αντίστοιχους εναλλακτικούς αξιακούς κώδικες και πολιτισμικά ιδιώματα στο εσωτερικό της ευρύτερης και της τοπικής κοινωνίας

Εθνογραφική έρευνα στην Ελλάδα κατά τις δεκαετίες 1970-1980

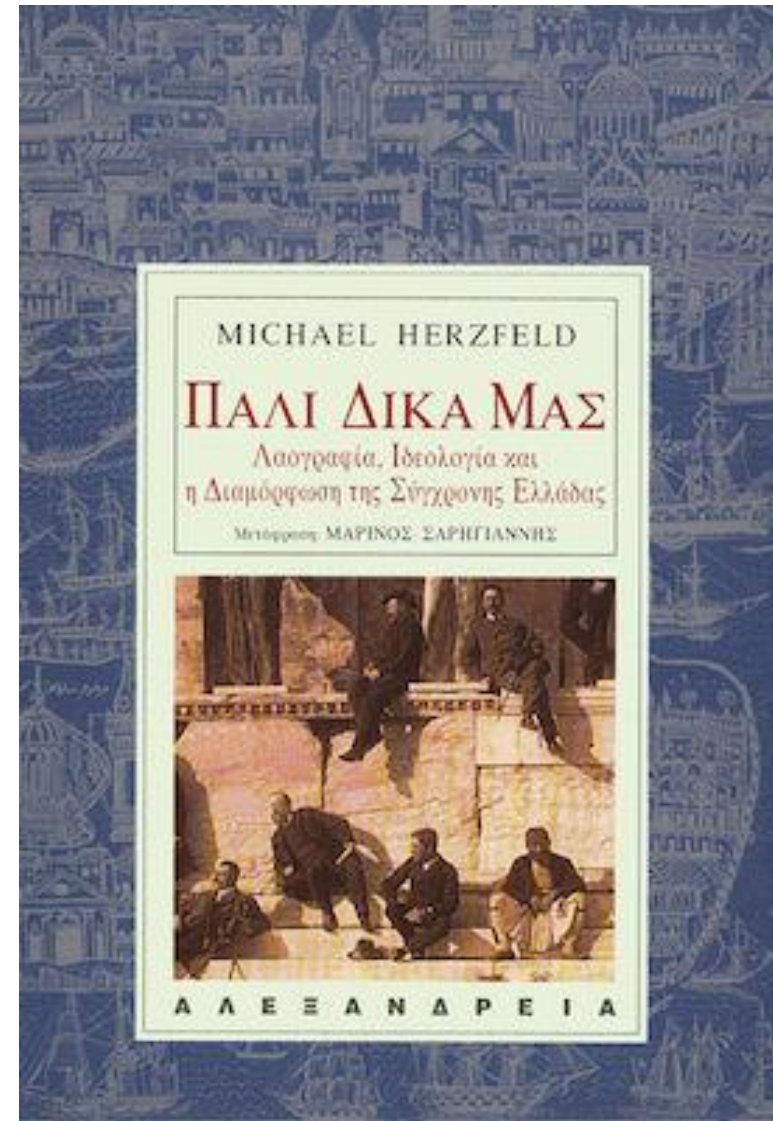
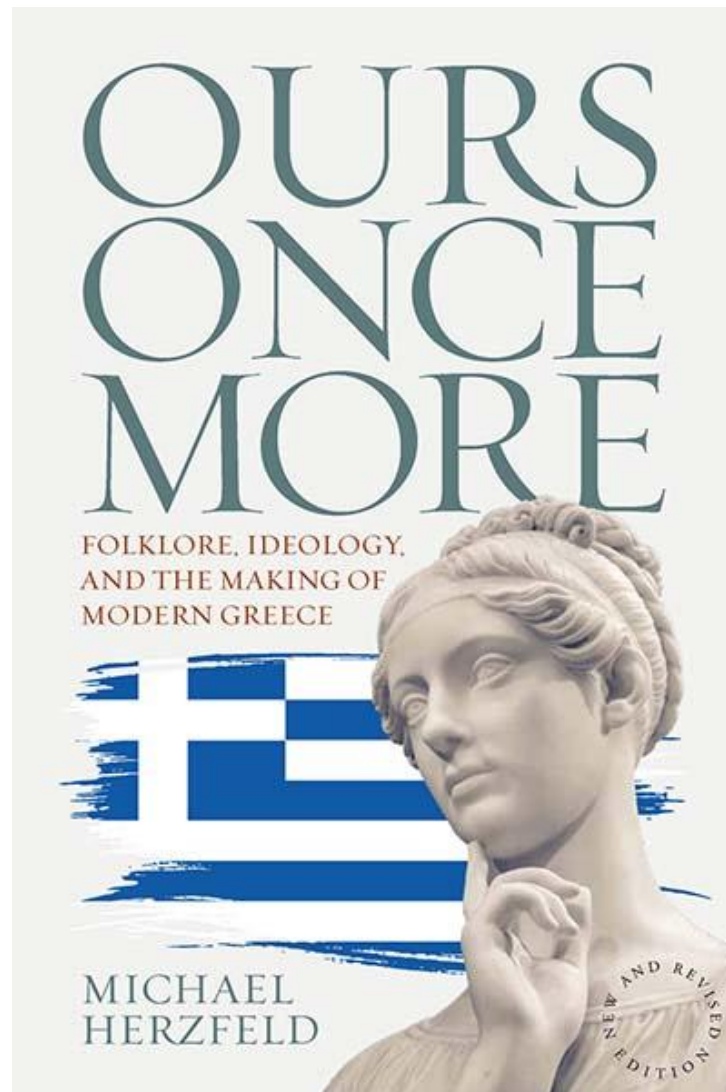
- Η αναζήτηση των αλλαγών σε τοπικό επίπεδο οδηγεί στη μελέτη ευρύτερων συμφραζομένων, δηλαδή στη διερεύνηση των σχέσεων των τοπικών κοινωνιών με τις πόλεις, το κράτος και ευρύτερες, διεθνούς επιπέδου, διεργασίες
- Ιστορικό πλαίσιο και ευρύτερα κοινωνικά μορφώματα μέσα στα οποία οι τοπικές κοινωνίες εντάσσονται και μετασχηματίζονται
- Σημασία να δούμε το παρελθόν της και τη σχέση του με το παρόν

Michael Herzfeld

Ενδεικτικές διαδικτυακές πηγές για τον Michael Herzfeld

- Σύντομο βιογραφικό <https://anthropology.fas.harvard.edu/people/michael-herzfeld>
- Michael Herzfeld - Ours Once More | Introduction to the Second Edition (EASA 2020) <https://www.youtube.com/watch?v=bXyPO1Zt7WM&t=2s>
- Michael Herzfeld on Modern Greece, comparative research and the future of Anthropology <https://greeknewsagenda.gr/index.php/interviews/rethinking-greece/7069-michael-herzfeld-on-modern-greece,-comparative-research-and-the-future-of-anthropology>
- Anthropological Writing as Activism, 28/10/2019 <https://www.youtube.com/watch?v=0PHggQogorw>
- TechnoViews #1 Artisans in Thailand and Greece, Prof. Michael Herzfeld (Harvard), 23/3/2018 https://www.youtube.com/watch?v=GsnH_TrA1UE
- Συνέντευξη στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 2/10/2016 <https://www.tovima.gr/2016/09/30/books-ideas/maikl-xertsfelnt-exw-mia-foberi-agapi-gia-tin-ellada/>
- CRETE TV, «ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ», 01/03/2013, «ΑΠΟ ΤΑ ΖΩΝΙΑΝΑ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ» <https://www.youtube.com/watch?v=IMrBXnbkHjo>
- Michael Herzfeld Seminar 2013 -The Global and the Local <https://www.youtube.com/watch?v=6i8qeMyfS7E>
- Μεταφρασμένα έργα στα Ελληνικά <https://biblionet.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF/?personid=376>

Εθνική ταυτότητα, εθνική ιδεολογία και η διαμόρφωση της σύγχρονης Ελλάδας

- Μελετά την κατασκευή της εθνικής ταυτότητας στο πλαίσιο του εθνικού κράτους και την επίδραση που άσκησε η ύπαρξη δύο αντιτιθέμενων απόψεων των λαογράφων για την Ελλάδα, των υποστηρικτών της ταυτότητας Έλληνα και αυτών του Ρωμιού
- Παρακολουθεί την συγκρότηση της αντίστιξης ανάμεσα στον Έλληνα και το Ρωμιό, μία δισημία που διέπει το σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό μέσα από το έργο Ελλήνων λαογράφων του 19ου αιώνα.
- Η δισημία αυτή είναι χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα

Εθνική ταυτότητα, εθνική ιδεολογία και η διαμόρφωση της σύγχρονης Ελλάδας

- Μια «εκδρομή στην ιδεολογία»
- Ανάλυση του πολιτικού πλαισίου ανάπτυξη των ιδεολογιών
- Συνθήκες ίδρυσης του ελληνικού κράτους και το ζήτημα της εθνικής ταυτότητας
- Αλληλεπίδραση των ιστορικών συγκυριών και της ανάπτυξης των λαογραφικών σπουδών
- Η επιστήμη της λαογραφίας αναλαμβάνει να δημιουργήσει και να προβάλει την ελληνική εθνική ταυτότητα

Εθνική ταυτότητα, εθνική ιδεολογία και η διαμόρφωση της σύγχρονης Ελλάδας

- Κριτική επισήμανση του τρόπου με τον οποίο οι λαογραφικές μελέτες συνέβαλαν στην κατασκευή της σύγχρονης Ελλάδας
- Ανάγκη να αποδειχθεί η πολιτισμική συνέχεια του ελληνικού έθνους από τη λαογραφία
- Ρόλος φιλελλήνων και πρώτων λαογράφων στην ανάπτυξη της λαογραφίας

Εθνική ταυτότητα, εθνική ιδεολογία και η διαμόρφωση της σύγχρονης Ελλάδας

- Παράδειγμα του φαινομένου των κλεφτών και την παρέμβαση των λαογράφων
- Εξετάζει το έργο του Ν. Πολίτη τους ιδεολογικούς άξονες που το κατεύθυναν και τη δράση της λαογραφίας μέχρι τα σύγχρονα χρόνια

Εθνική ταυτότητα, εθνική ιδεολογία και η διαμόρφωση της σύγχρονης Ελλάδας

- 'Ρωμαϊκή' τάση : 'εσωστρεφής' με ενδιαφέρον για τον απλό Έλληνα χωρικό και τις αντιλήψεις του με έμφαση στο βυζαντινό πολιτισμό και τη χριστιανική παράδοση που συνέβαλε στην επιβίωση αυτού του πολιτισμού

Εθνική ταυτότητα, εθνική ιδεολογία και η διαμόρφωση της σύγχρονης Ελλάδας

- ‘Ελληνίζουσα’ τάση: ‘εξωστρεφής’ και στραμμένη προς την Ευρώπη με στόχο την αναγνώριση της ανεξαρτησίας και της κυριαρχίας του ελληνικού κράτους μέσα από την απόδειξη της ιστορικής συνέχειας στα μάτια των Ευρωπαίων

Εθνική ταυτότητα, εθνική ιδεολογία και η διαμόρφωση της σύγχρονης Ελλάδας

- Πώς κατασκευάζεται το 'εθνικό παρελθόν', ο 'εθνικός τόπος', ο 'εθνικός χρόνος' και ο 'εθνικός πολιτισμός'
- Κριτική προσέγγιση γραπτών πηγών
- Επιχειρήματα από μεγάλο φάσμα κοινωνικών επιστημών
- Μέσο αυτογνωσίας καθώς μας βάζει να δούμε τον εαυτό μας μέσα από τα μάτια ενός «ξένου»
- Απομυθοποίηση της εθνικής αυτοαντίληψης

Jane Cowan

Ενδεικτικές διαδικτυακές πηγές για την Jane Cowan

- Σύντομο βιογραφικό <https://profiles.sussex.ac.uk/p592-jane-cowan>
- Jane Cowan at Petitions and Petitioning Conference, 20/2/2020 <https://www.youtube.com/watch?v=TI29piBgTH4>
- For the love of Academic Writing: Jane Cowan & Teivo Teivainen, 28/1/2019
<https://www.youtube.com/watch?v=tgocb2Uzl9E>
- Inaugural Lecture of Erkkö Visiting Professor Jane Cowan, University of Helsinki, 29/11/2018
<https://www.youtube.com/watch?v=rwAqh3roVjg>
- Jane Cowan @Crisis-scapes: Athens and beyond, 23/5/2014,
<https://www.youtube.com/watch?v=U9DJDlKznOw>

DANCE *and the*
Body Politic in
Northern Greece

JANE K. COWAN

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Jane Cowan

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Χορός και κοινωνικότητα
στη βόρεια Ελλάδα

Χορός, κοινωνικό φύλο και ενσώματες εμπειρίες

- Φύλο χορός και κοινωνικότητα
- Τρόποι με τους οποίους κατασκευάζονται έμφυλες ταυτότητες
- Ο χορός ως πεδίο διαμόρφωσης και διαπραγμάτευσης ταυτοτήτων στην ελληνική κοινωνία
- Μέσο και πλαίσιο και συμβολική πρακτική και αναμέτρηση για κοινωνική αναγνώριση και γόητρο
- Μελέτη του σώματος: πολιτισμικό σύμβολο και πεδίο εγγραφής πολιτισμικών κανόνων και διαπραγμάτευσης της έμφυλης ταυτότητας

Χορός, κοινωνικό φύλο και ενσώματες εμπειρίες

- Γάμος χοροεσπερίδες ιδιωτικά πάρτι αλλά και καθημερινότητα στο Σωχό με αναφορά σε συμβολισμούς όπως το ποτό, η γυναικεία κοινωνικότητα και ο χώρος (δημόσιος και ιδιωτικός)
- Έμφαση σε συλλογικές περιστάσεις και στη σχέση ανάμεσα στις κοινωνικές συμβάσεις και τις στρατηγικές των ατόμων
- Φωνές των ανθρώπων μέσα από τη βιωματική σχέση και επικοινωνία μαζί τους

Χορός, κοινωνικό φύλο και ενσώματες εμπειρίες

- Σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα φύλα
- Αναδεικνύει κοινωνικές και πολιτισμικές δομές και αλλαγές
- Πολλαπλότητα των ιδεολογιών για τα φύλα
- Σε πολιτισμικά συμφραζόμενα και θεσμικές πραγματικότητες δεκαετία 80

Χορός, κοινωνικό φύλο και ενσώματες εμπειρίες

- Μία νέα φάση της εθνογραφικής μελέτης του ελληνικού χώρου
- Αναστοχασμός και διάλογος με το πεδίο τη διαδικασία και την εμπειρία της εθνογραφίας – διυποκειμενικότητα
- Έμφαση σε βιώματα και πρακτικές και στις επιλογές των υποκειμένων
- Τρόπος γραφής και αφήγησης με τον/την ερευνητή/τρια εντός